

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio Decalogi Duabus distincta partibus

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

De distributione beneficiorum & officiorum, num. 1. paragraph. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

hoc autem jus ad commutativam pertinet. Adde, obligationem restitutionis fundari in obligatione faciendæ æqualitatis Arithmeticæ, quam quis in rigore debet facere; at hæc ex Iustitia commutativa faciendæ est. Nam propterea princeps si non distribuat, quæ distribuere civibus pro eorum meritis debet, & hæres, si non eligat pauperes, quos eligere voluntas testatoris iussit, ideo ad restitutionem obligantur, quia lædunt Iustitiam commutativam, dum faciunt contra Ius, quod habent cives illi, & illi pauperes ad distributionem & electionem &c. Et quando princeps, vel alius elector elegit indignum ad aliquod officium, ideo obligatur ad damna, quæ indignus officialis infert communitati, quia tunc princeps & elector sunt, contra Iustitiam commutativam, concussa ad tale damnum dum indignum ei communitati præfecerunt.

d. Rebell. Barnes, Molina, Turri. alijque quos citat sequiturq. Bonacin. d. 1. de rest. q. 1. p. 1. n. 9. Contra Vasq. Salonium aliosque ibid. citat. lege item Dicast. lib. 2. de Iust. Tr. 2. d. 8. dub. 6. Iuncta d. 1. dub. 3.

§. IV.

De distributione beneficiorum & officiorum.

Dicamus hac occasione aliquid de huiusmodi argumento, atque quatuor dictis breviter expediamus ea, quæ nimis prolixè & confusè aliqui pertractant.

2. Præmitto autem, digniorem pro his beneficijs, officijsq; ex S. Thoma

non esse eum, qui absolute doctior, sanctior, prudentior est, sed qui fore utilior pro bono communi in eo munere prævidetur: nam propterea aliquando minus doctus, dignior in aliquibus circumstantijs erit pro hac Ecclesia contumaci, quia nobilior, vel quia potentior est, quam qui doctior, vel sanctior, & dignior erit inter hæreticos, qui doctior, quam qui sanctior, & inter Catholicos, qui sanctior, quam qui doctior &c. Iam igitur tota difficultas in hoc argumento est, quam obligationem sit eligendi ad ea munera illos, qui omnibus expensis sunt digniores, ac repellendi eos, qui vel indigni sunt, vel minus digni.

aa S. Th. loco mox citando, alijque lege item Sanc. lib. 2. Consil. c. 1. dub. 2. & Caram. in Reg. S. Bened. nu. 7504. Dicast. li. 2. de Iust. tr. 2. d. 8. dub. 7.

3. Affero primò, esse ex suo genere mortale, beneficia & officia immo quilibet bona distribuere indignis & immeritis. Ratio communis est, quia esset acceptio personarum vitiosa in re gravi, ut supponimus, & damnum inferretur ijs, circa quos illa munera exerceri debent: unde sic distribuens contrahit obligationem restitutionis, ut modo §. præcedente nu. 4. breviter insinuavimus.

a Ex S. Th. 2. 2. q. 63. & communiter lege etiam q. 185. ar. 3. Dicast. l. c. dub. 5.

4. Dixi autem (ex suo genere) posset enim excusatio aliqua te sic distribuentem à mortali liberare, si electus sit multum leviter indignus, si res distribuenda esset iudicio prudentum leviorum, sed merita unius & alterius parum

parum se invicem superarent; si leve, vel nullum damnum Reip. vel alteri inferretur, & similia bb.

bb *Sot. Val. Rebel. alijque apud Dicast. l. c. dub. 5. n. 84. & Delugo mox citan. sec. 3. à nu. 21. contra Turrian.*

5. Affero secundò, omnia beneficia, sive majora, ut Cardinalatus & Episcopatus, sive minora ut Canonicatus & Capellania, sive curam animarum habentia, ut Abbatia & Parochia, sive non habentia, ut prædictus Canonicatus & Capellania cæteraque beneficia, quæ simplicia nominantur, abstrahendo ab ijs, quæ dantur in concursu, (de quibus mox n. 14.) affero, inquam, satis esse ad evitandum mortale, si conferantur dignis & idoneis; esto, prætermittantur digniores vel dignissimi: id quod certe semper fit cum veniali, quia semper est aliqua deordinatio: idem dic de resignante suum beneficium in favorem alterius digni: idem de dantibus suffragia pro dignis in electione Prælatorum Regularium, deque eligentibus seu creatibus eisdem dignos: loquimur autem, præciso juramento, vel alia obligante constitutione in contrarium; quæ certè si adsunt, erunt juxta receptam consuetudinem observanda. Hæc tam ampla assertio, licet communiter non admittatur, tamen esse probabilè sic fatetur Filliucius d. Dico quin-

porum, Abbatum &c. qui si inter dignos habeantur, laudatur elector & electio, non laudaretur autem communiter, si mala esset & peccatum mortale. Hæc Filliuc.

b *Plures apud Delugo l. 2. de Inst. d. 35. s. c. 2. num. 11. & apud Dianam p. 1. tr. 15. ref. 40. Caram. in Reg. S. Bened. nu. 1505. dum probat, stando Iuri nature, in nulla dignitate debere digniorem necessario præponi. c Plures citati à Dicastillo l. c. d. Filliuc. t. 3. tr. 41. in Append. c. 4. num. 181.*

6. Ratio autem huius probabilitatis duplex est; altera, quia non videtur graviter esse invita nec læsa Ecclesia, si ea provideatur de dignis; commune enim est in more humano, sub quo instituta sunt beneficia, & Ecclesiarum provisiones, ut ea judicetur recta provisio, quæ fiat per aptos, non vero necessario, per aptissimos: siquidem ad moralem & humanam diligentiam ponendam homines obligantur, quam certè dignus exhibere potest, non ad omnino & ex omni parte perfectam, quia id onus esset nõ humanis viribus tolerandum. Confirmatur, quia, factus Episcopum esse dignissimum, sed se gerat tanquam dignum Prælatum, non verò tanquam dignissimum, ea nimirum pro utilitate Diocæsis operando, quæ sufficiunt ad ejus diligentem gubernationem, non autem diligentissimam; certè hunc non condemnare de mortali, quia non obligatur, nisi humano more, moralem diligentiam adhibere, ut alibi universaliter dictum est. Si igitur ego do Ecclesiæ Prælatum dignum, qui similia possit operari, cur

ero condemnandus? ipse certè, si deficiat, condemnabitur, cum possit non deficere, non ego &c.

7. Altera ratio, quia hoc ipsum videtur concessisse Tridentinum: quod si contraria appareant alia jura, excellentia digniorem, videntur à Tridentino, vel à consuetudine abrogata. Tridentinum sic e habet. Inferiora beneficia Ecclesiastica, præsertim curam, animarum habentia, personis dignis, & habilibus conferantur; & alibi f de majoribus: omnes, inquit, qui ad promotionem præficiendorum jus habent, monet S. Synodus, ut in primis meminerint, bonos pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri &c. Bonos dixit, non optimos, idoneos addidit, non maximè idoneos.

e *Trid. sess. 7. c. 3. de reform. f Trid. sess. 24. c. 1. de reform.*

2. Instas; at immediatè sic tradit concilium: eosque alienis peccatis, communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint.

Respondeo primò, cum immediatè antea concilium videatur esse contentum de dignis, vel primò videtur per hoc (digniores) non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum, sumpto comparativo pro positivo: vel secundò, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos, non verò dignos, quos paulo ante admiserat; vel tandem tertio, loquitur, quando fit concursus, de quo mox nu. 14. Alias duas responsiones affert Castropolaus, quas impugnat Delugo g *Delugo l. c. d. 31. sess. 4. n. 4.*

Nec vero, quoad primam nostram responsionem, novum est apud Latinos (qualem esse eum, qui Tridentinum concilium stylo reddidit, scimus omnes) comparativum pro positivo sumere. Utimur vulgo (inquit Valla gg) comparativis pro absolutis, ut si quis se infirmiore appellat, non dixit pro minus, quam infirmus; Et paulo post: junior & senior pro positivo accipi solent (nempe pro juvene & pro sene) quemadmodum, ocyus pro ocyter, & minus pro non, semper ferè accipitur.

gg *Lawr. Valla li. 1. de elegan. lingua Lat. cap. 14.*

9. Confirmatur primò hæc prima responsio, quia hoc vel alio simili modo debuit id intelligere Filliucius, dum nostram opinionem vocat probabilem, etiam in Episcopatu. Confirmatur secundò, quia ita etiam debent intelligere alij b, dum docent, eos, qui jus habent conferendi beneficia per provisionem liberam, ut summus pontifex & reges, satisfacere suæ obligationi, si dignis conferant, quia aliud exigere in Papa & regibus, esset valdè onerosum. Amabo te, siste hic lector: si onerosum regibus, cur non alijs? Deinde, an quia Episcopus præsentatur à rege, dignior & utilior eo ipso euadit, non vero si ab alijs? Denique, jam ergo non amplius rationem habes majoris utilitatis Ecclesiæ.

h *Reginal. quem sequitur, citatque Dian. p. 2. t. 15. ref. 40. Henriq. Castrop. alijque citati à Delugo loc. c. n. 37.*

10. Confirmatur tertio, quia ita etiam debent intelligere i, qui concedunt, eos laicos, quibus de jure patronatus insumbit,

cumbit, præsentare ad Episcopatus & similia, posse solum dignos præsentare. Et ratio harum confirmationum ea est, quia si Tridentinum loquitur de omnibus, ad quos pertinet cura præficiendorum, etiam nos omnes comprehendet, & sub mortali obligaret ad digniores præficiendos: si ergo ipsi negant, prædictos peccare mortaliter, præficiendo dignos, nostram explicationem excipere conuincuntur.

11. Respondeo secundo, ad instantiam num. 8. factam, me ingenuè fateri, propter hunc Tridentini textum esse multo probabilius Episcopatus & similia maiora curata beneficia, de quibus solum hic loquitur Tridentinum, debere dignioribus conferri, nec in praxi aliter esse consulendum.

12. Obijcies primò cum Vasquez l. beneficia sunt bona communia, ergo distribuenda pro meritis, ergo præferendi semper digniores. Respondeo, sanè probandum esset antecedens, non supponendum: solum ergo bona communia dici possunt, quia aliquo tandem modo minus principaliter instituta sunt ad excitandos homines ad studia virtutesque, ut ijs præditi Ecclesijs præficiantur; sed addimus, satis excitandos, si noverint, dignos esse præficiendos: immo magis sic excitabuntur; nam si exposcerentur solum digniores, cum multi desperarent ab affurgendo à communi dignitate, à sui cultura desisterent.

1 Vasq. in opusc. de Benef. c. 2 §. 3. dub. 8.

13. Obijcies secundò, cum Delugo m. Est de jure naturæ, ut in quibuscumque

muneribus prospiciatur bono communi: at in Episcopatibus & similibus grauioribus nõ prospicitur bono communi per dignos, quia Episcopi magna & difficilia pro ouibus suis capeffere debent, ergo &c.

m Delugo r. 2. de Inst. d. 5. sect. 2. n. 18.
Respondeo, concessa ultrò maiore, negatur minor: si enim Episcopus non sit aptus ad prospiciendum in negotijs currentibus, juxta moralem & humanam obligationem, quam satis esse nemo negare potest, certè non erit ne dignus quidem, quare nihil contra nõs.

Cætera argumenta ab alijs contra nostram sententiam allata ipsemet Delugo fusè dissoluit.

14. Affero tertio: quando beneficia conferuntur per concursum competentium, tunc sine dubio dignioribus ex concurrentibus debent sub mortali conferri; ratio est, quia posito, quod illi conuenerint ad examen, pactum initum cum ijs fuit, ut dignior palmam veluti in stadio, sit reportaturus; quare magna iniuria fieret uicenti, si promissio bravo non potiretur. Adde, in beneficijs curatis sanctè ejusmodi concursum institutum esse, ut Ecclesiæ de dignissimis, quoad fieri posset, provideatur; quam institutionem tam serio, & exaggeratis verbis à Tridentino requisitam negligere, grave quid esse, non est dubitandum.

n Filliuc. l. c. n. 180. cit. Less. o Trid. ses. 22. c. 14. de reform.

15. Affero quarto, siue princeps, siue is, cui incumbit absoluta officij cuiuscumque secularis collatio, siue Electores, qui dant suffragia ad aliquam eligentem.

eligendum, non ꝑ obligantur sub mortali, nisi dignis conferre, vel suffragari. Excipe semper juramentum, vel quid simile, ut excepisti num. 5. Ratio hujus quarti dicti est eadem. quæ modo dicta est nu. 6 non enim video, cur his electoribus, & collatoribus officij secularis majus onus imponi debeat, cum per dignos, more humano, satis Reip. consulatur, licet quam optabilius esset, per dignissimos.

p. Vasq. l. c. c. 2. c. 3. du. 13. Caetan. Mol. f. alijque Delugo t. 2. de iust. d. 34. sect. 2. n. 13. Dicast. l. c. à m. 111. vocans n. 113. hanc probabilem, licet contrariam probabiliorem.

16. Dixi (Electores, qui dant suffragia.) Nam qui ea colligunt, secundum ea debent pronuntiare: quare peccaret mortaliter, si digniorem, hoc est, habentem sine fraude plura suffragia præmitteret: siquidem statim, atque aliquis pluribus gaudet votis, acquirit jus quoddam electionis, quo privari irrationabiliter non debet.

Hinc, quando pro pluribus, qui numerosiora suffragia æque habuerunt, adhibetur fors (quam adhiberi in munis secularibus non vetatur, vetatur in Ecclesiasticis) peccat, cum onere restitutionis, juxta spem boni eventus, is, qui fraudes molitur, vel imponendo alia nomina, vel aliqua subtrahendo, vel chartas signando &c.; tunc enim lædit iustitiam commutativam, contra concurrentes: perinde facit in ludo is, qui in ipso injustas fraudes usurpat.

CAPVT QVINTVM.

De quarta radice restitutionis, qua radicaliter est ex contractu.

SI neas cum aliquo contractum, deponis v. g. apud Petrum aureos centum, hos quamvis justè acceptos, suo tamen tempore restituere tibi Petrus obligabitur; quæ obligatio immediate est ex contractu; de qua re in capite sequenti & deinceps. Quod si culpa ipse pereat depositum, debet totidem reddere, & damna inde secuta; quæ obligatio immediate est à culpa, sed mediate & radicaliter fundatur (ut ex se patet) in præcedenti contractu, de qua re in præsentis capite differimus. Hujusmodi autem contractus solent esse depositi, mutui, commodati, precarii, locati, pignoratii qui sunt proprie contractus. Eiusdem item generis sunt ij, qui vocantur quasi contractus, qualia sunt officia, tutelæ, procuratoris munera, professiones, artes &c. eo enim ipso, quod quis officio fungitur, vel tutela, vel arte &c. videtur tacite inire pactum, cum altero, de inculpata administratione officij &c.

§. I.

De obligatione restitutionis orta ex culpa

In proprie dicto contractu.

Premitto, in legibus a haberi has tres dispositiones. Prima est hujusmodi: quando contractus est in